

УДК 341.01

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.2.32>**О. В. Трояновський**

кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

РАСТА SUNT SERVANDA? ПРО РЕЖИМ ОДНОСТОРОННІХ АКТІВ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Стаття присвячена правовому режиму актів в системі міжнародного права. В силу певних переваг в порівнянні з більш складними процесами укладання договорів, держави все частіше звертаються до односторонніх актів. Односторонні акти держав володіють всіма якостями міжнародно-правового акта, що слід враховувати при визначенні поняття цього явища. З огляду на це, односторонній акт держави визначається як односторонній прояв волі, сформульований публічно щодо його адресатів, що виражає намір викликати наслідки за міжнародним правом і здатний незалежно від втручання волі інших держав породити, згідно з виявленою волею, такі наслідки, які, будучи здатні надавати права, не можуть виступати в формі зобов'язань для третіх держав.

Підкреслюється, що юридичне обґрунтування односторонніх актів довгий час було предметом спорів серед юристів-міжнародників, і, незважаючи на чітку вказівку Міжнародного суду з цього питання в Справі про ядерні випробування, воно продовжує залишатися джерелом розбіжностей.

Обґрунтовується, що обов'язковий характер взятих на себе зобов'язань внаслідок односторонніх актів може бути виявлений в об'єктивному принципі добросовісності і його більш точному вираженні в принципі, що впливають з нього, – *pacta sunt servanda*.

Ключові слова: односторонній акт, добросовісність, джерело міжнародного права, міжнародне зобов'язання, міжнародна правотворчість, *pacta sunt servanda, estoppel*.

Постановка проблеми. За останні півстоліття міжнародне право зазнало кардинальних змін і перетворень. Не є винятком і сфера міжнародної нормотворчості, в якій все більше утверджується тенденція, згідно з якою права і обов'язки держав можуть виникати не тільки з міжнародних договорів або звичаєвого права, але і на основі інших правотворчих інструментів, серед яких – і односторонні акти держав.

В силу певних переваг в порівнянні з більш складними процесами укладання договорів держави все частіше звертаються до односторонніх актів. Зокрема, терміни прийняття таких актів є набагато меншими, ніж при підготовці і підписанні договорів; формально вони не вимагають згоди з боку інших держав; нерідко держави звертаються до односторонніх актів тоді, коли необхідно терміново вирішити той чи інший політичний спір. Загалом, держави фактично щодня вдаються до формулювання односторонніх актів: це і визнання держав і урядів, і обіцянки про надання фінансової або гуманітарної

допомоги, і погашення заборгованості, і надання різних міжнародно-правових режимів тощо.

Вагому роль односторонні акти зіграли і в історії міжнародних відносин незалежної України. Зокрема, прийняттям одностороннього акту відмови в формі Тристоронньої заяви Президентів України, Росії та США від 14 січня 1994 року Україна свого часу вдалося вирішити напружену політичну ситуацію навколо ядерних арсеналів, які залишилися на її території після розпаду СРСР.

Зростання кількості односторонніх актів в практиці держав свідчить не тільки про необхідність проведення їх всебічного доктринального аналізу, але і про необхідність розробки відповідного міжнародно-правового режиму для їх належного регулювання на універсальному рівні.

Важливим кроком на шляху кодифікації інституту односторонніх актів стала робота Комісії міжнародного права ООН, яка на своїй 48-й сесії в 1996 році визначила односторонні акти держав як тему, яка підходить для кодифікації і прогресив-

ного розвитку і знайшла доцільним розробити відповідний міжнародно-правовий режим регулювання односторонніх актів для запобігання ситуацій, коли односторонні акти можуть стати джерелом спорів і навіть конфліктів. Комісія зазначила, що, хоча тема була чітко розмежована і ставала предметом наукових робіт, вона ніколи не вивчалася будь-яким офіційним міжнародним органом; що держави часто вдавалися до односторонніх актів і існувала практика держав, на яку можна було спиратися при виведенні правових принципів щодо них; що, хоча в декількох рішеннях Міжнародного Суду розглядалися односторонні акти, в позиції залишалися неясності і питання; і що право міжнародних договорів може служити відправною точкою для роботи [2]. Результатом її роботи стало прийняття в 2006 році документа під назвою «Керівні принципи, що застосовуються до односторонніх заяв держав, які здатні створювати правові зобов'язання».

Стан дослідженості проблематики.

У сучасний період проблематика односторонніх актів держав знаходила висвітлення в працях таких вітчизняних вчених, як В.Г. Буткевич, В.М. Буроменський, А.І. Дмитрієв, О.О. Мережко, С.А. Мельник. У країнах пострадянського простору інститут односторонніх актів згадується в роботах таких вчених, як М.Є. Волосов, В.Н. Додонов, Р.А. Каламкарян, Е.В. Коннова, І.І. Лукашук, І.В. Рачків, М.О. Ушаков та ін. Значно більший інтерес до односторонніх актів спостерігається в роботах західних вчених, які присвятили цій темі свої праці. Серед них можна виділити Х. Берберіс, Г. Біскотіні, І. Бройтца, Дж. Вентурини, Дж. Гарнера, К. Гудманом, В. Дега, Ж-П. Жаке, С. Карбоні, П. Кайе, Р. Куодрі, Ч. Кисса, А. Макнейра, І. МакГіббона, Ф. Пфлюгера, В.Р. Седеньо, Х. Скубішевського, Е. Суя, В. Фідлера, К. Цеманека та ін.

Мета статті – виявити закономірності і особливості інституту односторонніх актів держав та розглянути можливе обґрунтування їхньої обов'язковості.

Виклад основного матеріалу. В умовах існування суверенних держав домінуючим видом міжнародних відносин про-

довжують залишатися прямі двосторонні або багатосторонні міждержавні зв'язки. Разом з тим в післявоєнні роки посилилася тенденція на встановлення міждержавних зв'язків за посередництвом міжнародних організацій, які в межах своєї компетенції сприяють державам у формуванні нових норм міжнародного права [1, с. 102].

Сучасна практика держав, рішення міжнародних юрисдикційних органів і позиції авторитетних вчених-міжнародників свідчать про зростаючу роль односторонніх юридичних актів держав у формуванні міжнародного права. Сьогодні односторонній акт як спосіб створення прав і обов'язків перетворився в зручний спосіб та інструмент здійснення міжнародних відносин. Такі акти, хоча і не згадуються в ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН, є невід'ємною частиною міжнародної правотворчості – як процесу узгодження змісту норм міжнародного права і введення їх в дію.

Доктрина міжнародного права протиставляє односторонні акти міжнародним договорам, тому найкраще визначити сутність одностороннього акту від противного: односторонній акт виходить від однієї держави; волевиявлення держави не залежить від волевиявлення інших держав, тобто дійсність одностороннього акту не залежить від згоди інших держав; правові наслідки відповідають виявленій волі і не створюють зобов'язання для третіх держав.

Про те, що правові наслідки односторонніх актів держав повинні відповідати виявленій волі, свідчить і рішення Міжнародного Суду у Справі про ядерні випробування, в якій Суд заявив, що «Франція взяла на себе зобов'язання, точний зміст і межі якого повинні розумітися відповідно до дійсних формулювань, в яких вони були публічно виражені» [2].

Таким чином, вважаємо, що односторонні акти держав володіють всіма якостями міжнародно-правового акта, що слід враховувати при визначенні поняття цього явища. Такий підхід виключає з поняття «односторонній акт» односторонні дії, які виступають в міжнародному праві як звичайні юридичні факти, оскільки або не є проявом волі, або не здатні самотійно викликати наслідки за міжнародним пра-

вом, або не тягнуть правові наслідки, відповідні виявленій волі, а лише викликають правовий режим, вже встановлений міжнародним правом (наприклад, розрив дипломатичних відносин, окупація, оголошення або фактичне розв'язання війни, капітуляція, ультиматум тощо.). Як справедливо зазначає Р. А. Каламкарян, що «наявність у держави наміру прийняти на себе ... зобов'язання є основоположною умовою створення одностороннього зобов'язання. Значимість цієї умови визнається всіма юристами» [3, с. 72].

Односторонній акт держави – це односторонній прояв волі, сформульований публічно щодо його адресатів, що виражає намір викликати наслідки за міжнародним правом і здатний незалежно від втручання волі інших держав породити, згідно з виявленою волею, такі наслідки, які, будучи здатні надавати права, не можуть виступати в формі зобов'язань для третіх держав [3, с. 3].

Юридичне обґрунтування односторонніх актів довгий час було предметом спорів серед юристів-міжнародників, і, незважаючи на чітку вказівку Міжнародного суду з цього питання в Справі про ядерні випробування, воно продовжує залишатися джерелом розбіжностей. Хоча Суд прямо заявив, що «так само як саме правило *pacta sunt servanda* в праві міжнародних договорів засноване на добросовісності, таким же є і обов'язковий характер міжнародного зобов'язання, взятого на себе односторонньою заявою» [2], доктрина, як і раніше, веде боротьбу між суб'єктивними поясненнями і об'єктивною підставою обов'язковості одностороннього зобов'язання. Пропоновані суб'єктивні пояснення варіюються від думки про те, що односторонні акти не мають незалежного статусу або обов'язкової юридичної сили в міжнародному праві, до теорій, які передбачають згоду, *pactum in favorem tertii*, естопель і автономне волевиявлення, яке формує зобов'язання.

Ці теорії проливають світло на різні аспекти односторонніх актів і підкреслюють, шляхом зіставлення, дійсно об'єктивну основу зобов'язання.

Згідно з найбільш обмежувальною точкою зору, односторонні акти не мають

незалежного правового статусу в міжнародному праві і незалежно від їхньої політичної цінності не створюють жодних юридичних зобов'язань.

Прихильники обов'язкового характеру одностороннього зобов'язання як і раніше шукають його основу в загальноприйнятому контексті, в зв'язку з чим популярна теорія презюмованої (передбачуваної) згоди. Розглядаючи поведінку адресата після повідомлення акту як активну або навіть мовчазну згоду, передбачалися обов'язкові договірні відносини. Як зазначив Спеціальний доповідач Комісії міжнародного права ООН з розробки конвенції про право міжнародних договорів, «можливе пояснення обов'язкової сили так званих односторонніх заяв ... слід шукати в теорії презюмованої згоди бенефіціара» [5, с. 222].

Але таке міркування викликає ряд заперечень. По-перше, виникає питання, чи слід прирівнювати мовчання або пасивність до згоди? [6, с. 122]. Це призводить до того, що на адресата одностороннього акту, якщо він бажає уникнути презумпції згоди, покладається обов'язок висловити протилежний намір, створюючи «постійну переговорну позицію», яка не підтримує визначеність міжнародного права, яку Міжнародний Суд явно сформулював в Справі про ядерні випробування.

Крім того, очевидно, що намір адресата не має значення для формування або дійсності одностороннього акту: єдиний необхідний намір – це намір декларанта.

Міжнародний Суд у Справі про ядерні випробування недвозначно заявив, що для того, щоб одностороння заява набула чинності, не потрібно нічого характеру *quid pro quo*, відповіді або реакції. Покласти обов'язкову силу односторонньої заяви на передбачувану згоду адресатів – якими також може бути міжнародне співтовариство в цілому, якщо заява зроблена *erga omnes* – означає докорінно змінити основу заяви. Одностороння заява ґрунтується на намірі декларанта, а не на «будь-якому наступному прийнятті», і, таким чином, згода нічого не додає до обов'язкової сили акта. Передбачувана згода незадовільна як пояснення обов'язкового характеру одностороннього акту, і її краще за

все розглядати як юридичну фікцію, яка використовується в якості виправдання, коли основа односторонніх актів неясна, а наявність згоди вважається обов'язковою для виникнення юридичного зобов'язання [7, с. 334].

Інше пояснення обов'язковості односторонньої заяви засноване на аналогії між правами, наданими третім сторонам відповідно до договору, і односторонніми заявами на користь іншої сторони. Такий підхід був використаний сером Дж. Фіцморісом під час його роботи в якості Спеціального доповідача по праву міжнародних договорів. У проекті конвенції з цього питання він висунув статтю 22, яка регулює односторонні заяви про надання прав іншим державам, в якій говорилося, що: «Якщо держава робить односторонню заяву на користь одної або декількох або всіх інших держав або приймає на себе зобов'язання перед ними таким чином або при таких обставинах, що відповідно до загальних норм міжнародного права для держави-заявника виникає зобов'язання, що має обов'язкову юридичну силу, інша зацікавлена держава або держави можуть по праву вимагати виконання заяви» [8, с. 22, 81].

Оскільки це положення міститься в тому ж розділі, що і стаття 20, що стосується застереження *pour autrui*, або прав чи переваг, прямо наданих третій державі самим договором, паралель, проведена в статті 22, очевидна. У своєму коментарі Дж. Фіцморіс пояснив, що третя держава може отримати вигоду з односторонньої заяви, зробленої іншою державою, якщо вона фактично створює юридичні права [8, с. 105].

Хоча положення, що стосуються односторонніх актів, були пізніше виключені з проекту, права, що впливають з договору для третіх держав, закріплені в статті 36 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року. Однак в разі переваг для третіх сторін, що впливають з положення договору, права ґрунтуються на зговірних відносинах, а не на підставі зобов'язання. Відповідно, прийняття третьою стороною нічого не додає до вже взятих на себе зобов'язань. Аналогія з односторонніми актами очевидна: теорія

вигоди третьої сторони нічого не додає до зобов'язання, що вже міститься в односторонньому акті, і зобов'язуючий характер цього зобов'язання слід шукати в іншому.

Обґрунтування обов'язковості односторонніх актів робиться за допомогою естопеля.

Концепція естопеля у внутрішньому праві часто використовувалася для обґрунтування правових наслідків, породжуваних певними діями держави, і вважається типовим наслідком одностороннього акту.

Як доктрина, яка перешкоджає тому, щоб сторона діяла несумісно з попередньою заявою або поведінкою, наслідки естопеля є ідентичними наслідкам односторонньої обіцянки [9, с. 553].

У національному праві поняття естопеля пов'язано з необхідністю уникнути нанесення шкоди стороні, яка діяла на шкоду собі, покладаючись на обіцянку. З іншого боку, основою естопеля в міжнародній системі є добросовісність. Добросовісність вважається одним з найбільш фундаментальних загальних принципів права і грає життєво важливу роль в міжнародній правовій системі, проте естопель нелегко асимілювати в міжнародне право як «загальний принцип права» відповідно до статті 38 (1) (с) Статуту Міжнародного Суду.

Це можна проілюструвати на прикладі Справи про храм Преах Віхеар [10], в якій Суд не згадав естопель. Суддя Альфаро в окремій думці виявив «правило недопущення невідповідності», засноване в першу чергу на добросовісності, яке він відрізняв від естопеля. Аналогічним чином, в Справі про арбітражне рішення, винесене королем Іспанії 23 грудня 1906 р., Нікарагуа, яка раніше висловлювала своє задоволення рішенням короля Іспанії, не могла змінити свою позицію відповідно до принципу добросовісності [11].

Таким чином, з точки зору міжнародного права «викликає сумнів те, що вимога загального права про дії однієї сторони на шкоду її довірі до заяви, зробленої іншою стороною, буде або має розглядатися ... як необхідний елемент» [12, с. 487].

Естопель в міжнародному праві вимагає послідовності поведінки, узгоджується з ідеями стабільності міжнародно-правових відносин, довіри і захисту очікувань і

часто дає той же ефект, що і одностороння обіцянка, але концепції одностороннього акту і естопеля все ж повинні розглядатися як різні. Цю різницю слід шукати в способі створення зобов'язання: одностороннє зобов'язання створюється правовим актом, волевиявленням, яким декларант в односторонньому порядку вирішує бути пов'язаним. Однак естопель впливає не з наміру декларанта, а з очікування або поведінки адресата дії.

Пояснення обов'язковості односторонніх актів можливо й через об'єктивну основу добросовісності.

Односторонні акти, як і двосторонні та багатосторонні зобов'язання, полягають в поведінці держав і, таким чином, підлягають регулюванню багато в чому так само, як і звичайні акти. Так само, як остаточне джерело права в договорі – це угода, що лежить в його основі, або узгодження волі двох або більше суверенних держав – таким же чином творчим принципом одностороннього акту є прояв волі. Це відображено у відомому рішенні Постійної палати міжнародного правосуддя у Справі Вімблдону про те, що «здатність приймати на себе міжнародні зобов'язання є якраз атрибутом державного суверенітету» [13] і в рівній мірі може бути застосовано до односторонніх і договірних зобов'язаннями.

Були зроблені спроби пояснити обов'язковий характер як односторонніх, так і договірних зобов'язань тільки на цій підставі: тобто основа обов'язкового характеру зобов'язань, взятих на себе державами, ґрунтується на автономії волі, вираженої суверенною державою або іншим суб'єктом міжнародного права. Аргумент, висунутий на підтримку цієї теорії, полягає в тому, що, хоча принципи добросовісності, або *pacta sunt servanda*, можуть регулювати виконання зобов'язання, вони недостатні для обґрунтування обов'язкового характеру зобов'язання в момент його виникнення. Стверджується, проте, що саме в рамках виконання зобов'язання перебуває основа його обов'язкового характеру і що прояв волі, що породжує його, є важливою умовою дійсності, але не більше того. Обов'язковий характер взятих на себе зобов'язань може бути виявлений в об'єктивному

принципі добросовісності і його більш точному вираженні в інших принципах, що впливають з нього.

Це можна побачити більш чітко, якщо поглянути на угоди між державами з історичної точки зору. З давніх часів волевиявлення при укладанні договорів супроводжувалося урочистими церемоніями, в тому числі прийняттям клятв, покликаних підкреслити важливість, дійсність і священний характер взятого на себе зобов'язання, а також добросовісність, що підтримує його. Дійсно, було висловлено припущення, що розвиток такого принципу, як добросовісність, було неминучим для забезпечення співпраці і терпимості, необхідних для виникнення і зростання людського суспільства [14, с. 6].

Волевиявлення, виражене в підписанні, ратифікації або приєднання, таким чином, служить тільки для позначення готовності сторони до виконання зобов'язань. Хоча це є важливою умовою дійсності, саме добросовісність, яка, як передбачається, супроводжує дію, надає її обов'язкової сили.

Децентралізований характер міжнародного права, зростаюче число прав, зобов'язань і міжнародних суб'єктів, а також зменшення формальностей, які супроводжують міжнародні договори, роблять добросовісність не тільки необхідною, але і більш ніж будь-коли істотним елементом міжнародних зобов'язань.

Добросовісність закріплена в праві міжнародних договорів в статті 26 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, яка називається *pacta sunt servanda*. У ній говориться, що «кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен добросовісно виконуватись».

Правило *pacta sunt servanda*, що становить «з незапам'ятних часів аксіому, постулат і категоричний імператив науки міжнародного права», зазвичай розуміється як таке, що чинні договори є обов'язковими для їх сторін; іншими словами, це розпорядження виконати зобов'язання, яке, однак, фактично не визначає його зміст [15, с. 180]. Це позитивістське правило з особливим застосуванням в традиційній області, яка потребує, щоб дійсним чином створені норми дотримувалися,

поки не стався факт скасування норми [15, с. 197]. Однак коли втручаються інші норми, такі як неможливість виконання або докорінна зміна обставин, принцип *pacta sunt servanda* поступається місцем, і договірні норми потрапляють під дію іншого режиму.

З іншого боку, добросовісність грає більш широку, але більш віддалену роль. Вона служить для розмежування змісту зобов'язання, виправлення вад волі або формальності там, де цього вимагає справедливості, і для розширення області обов'язкових дій в міжнародному праві. Добросовісність – це всеосяжний і узгоджений принцип права, який встановлює і узаконює інші правила, включаючи *pacta sunt servanda*, *rebus sic stantibus* і *estoppel*. Можна уявити собі застосування добросовісності для вирішення колізії таких норм, як *pacta sunt servanda* та *rebus sic stantibus*, або застосувати статтю 18 Віденської конвенції про право міжнародних договорів і вирішити, чи була поведінка сторони направлена на порушення об'єкта і мети договору. Таким чином, можна побачити, що характер міжнародного зобов'язання набуває обов'язкової сили з *pacta sunt servanda*, яке можна концептуалізувати як конкретне проголошення застосування добросовісності в області міжнародно-правових актів, що має власне фундаментальне значення, але в його основі лежить всеосяжний принцип добросовісності.

Добросовісність була визначена як остаточна правова основа не тільки конвенційного, але і одностороннього акту, і питання про те, чи можна застосувати її більш конкретно застосування в формі *pacta sunt servanda* до обох актів, викликав певні заперечення. Деякі держави і юристи-міжнародники висловили впевненість в тому, що цей принцип суворо ставиться до зобов'язань за *пактом* (договором), і, таким чином, не придатний до односторонніх актів. Важливість принципу *pacta sunt servanda* була визнана в доктрині; це основний принцип права договорів, що гарантує, що кожен договір є обов'язковим для його учасників і повинен виконуватися добросовісно.

Такий принцип в рівній мірі необхідний для забезпечення надійності та передба-

чуваності у всіх формах поведінки держав, і тому пропонується розширити значення терміну *pact* в сучасному міжнародному праві з тим, щоб він застосовувався не тільки до двосторонніх та багатосторонніх угод, а й до односторонніх актів правового характеру. Якщо ця норма, згідно з якою зобов'язання повинні дотримуватися, є ключовою для міжнародно-правових відносин, то слід вважати конвенційні угоди обов'язковими, оскільки вони засновані на узгодженій волі двох або більше держав, при цьому відмовляти у визнанні такої ж цінності щодо односторонніх актів, оскільки воля не задовольняється іншою волею, було б жорстким і формальним підходом, який унеможливив би мету регулювання: стабільність і передбачуваність міжнародних відносин.

Як зазначалося раніше, держави набувають права і обов'язки за допомогою волевиявлення, що міститься в документі, який декларує зобов'язання, незалежно від того, чи відбувається така поведінка в звичайному контексті (за допомогою пакту) або за допомогою односторонньої заяви. Поділ між інструментом і узгодженням як договірних, так і односторонніх актів вже було окреслено, і було виявлено подібність умов чинності, що застосовуються для визначення існування юридично дійсного інструменту, що створює договір або одностороннє зобов'язання. Таким чином, термін *pact* може бути легко розширений, щоб охопити як конвенційні, так і односторонні акти, без будь-яких істотних змін у його умовах.

Висновки. Односторонні акти залишаються не врегульованими міжнародним правом. Кодифікація односторонніх актів стане значним прогресом загальної теми «джерела міжнародного права», яка була визначена Секретаріатом ООН як глобальна тема кодифікації ще в 1949 році. Ймовірно, значення односторонніх актів зростає.

Односторонні акти являють собою заяви держав одностороннього характеру, і, таким чином, вони підлягають регулюванню багато в чому так само, як двосторонні або багатосторонні угоди. Односторонні акти можуть бути ідентифіковані та відокремлені від дій, що здійснюються в

рамках договірних відносин; умови, які регулюють їх дійсність, можуть бути виведені із загальних принципів права, а їх обов'язковий характер виявляється у всеосяжній концепції добросовісності.

Використовуючи існуюче право міжнародних договорів в якості відправної точки, приймаючи прагматичний підхід, заснований на загальних принципах права, і аналізуючи значну державну практику, яка існує в цьому відношенні, набір проектів статей, що кодифікує право односторонніх актів, повинен бути пріоритетом для міжнародного юридичного співтовариства. Чітке виклад в проектах статей або кодифікація в конвенційному документі дозволили б визнати односторонні акти як джерело міжнародних зобов'язань і забезпечити визначеність для держав шляхом надання односторонній поведінці визначені наслідки.

Список використаної літератури:

1. Мингазов Л.Х. Эффективность норм международного права. Теоретические проблемы. Казань: Изд-во Казанского университета. 1999. 376 с.
2. Каламкарян Р. А. Международно-правовое значение односторонних актов государств в международном праве. Москва: Наука, 1984. 136 с.
3. Коге. В. К вопросу об определении понятия односторонних актов государев. *Журнал международного права и международных отношений*. 2008. № 3. С 3-8.
4. Дело о ядерных испытаниях. Международный Суд. *Краткое изложение решений, консультативных заключений и постановлений Международного Суда*. 1948–1991. URL: https://legal.un.org/icjsummaries/documents/russian/st_leg_serf1.pdf.
5. Brierly J. L. Law of Treaties. *Yearbook of the International Law*. 1950. Vol. 2. P. 222–249.
6. Анцилотти Д. Курс международного права. Том 1. Введение. Общая теория. Москва: Изд-во иностранной литературы, 1961. 447 с.
7. Gigante A. Unilateral State Acts. *New York University Journal of International Law and Politics*. 1969. Vol. 2. P. 333–362.
8. International Law Commission. Fifth Report on the Law of Treaties. *Yearbook of the International Law Commission*. 1960. Vol. 2.
9. Schwarzenberger G. *International Law as Applied by International Courts and Tribunals*. 1957. Vol. IV. P. 472–487.
10. Справи про храм Преах Віхеар. Международный Суд. *Краткое изложение решений, консультативных заключений и постановлений Международного Суда*. 1948–1991. URL: https://legal.un.org/icjsummaries/documents/russian/st_leg_serf1.pdf.
11. Дело, касающееся арбитражного решения, вынесенного королем Испании 23 декабря 1906 года. Международный Суд. *Краткое изложение решений, консультативных заключений и постановлений Международного Суда*. 1948–1991. URL: https://legal.un.org/icjsummaries/documents/russian/st_leg_serf1.pdf.
12. McNair L. The Law of Treaties. Oxford: Clarendon Press, 1961. 789 p.
13. Case of the S.S. "Wimbledon" (United Kingdom, France, Italy & Japan v. Germany). Permanent Court of International Justice. Judgment 17 August 1923.
14. O'Connor J.F. Good Faith in International Law. Aldershot: Dartmouth Publishing Company. 1991. 148 p.
15. Kunz J. The Meaning and Range of the Norm Pacta Sunt Servanda. *American Journal of International Law*. 1945. Vol. 39. P. 180–197.

O. Troianovskyi. Pacta sunt servanda? About the regime of unilateral acts in international law

The article is devoted to the legal regime of unilateral acts in the system of international law. Due to certain advantages over the more complex processes of concluding treaties, states are increasingly turning to unilateral acts.

Unilateral acts of states have all the qualities of an international legal act, which should be taken into account when defining the concept of this phenomenon. In view of this, a unilateral act of a state is defined as a unilateral act of will formulated publicly in relation to its addressees, which expresses the intention to cause consequences under international law and is capable, regardless of the interference of other states, to produce rights and not take the form of obligations to third States.

It is emphasized that the legal basis for unilateral acts has long been the subject of controversy among international lawyers, and despite the Tribunal's clear guidance on this issue in the Nuclear Test Case, it remains a source of discussion.

It is substantiated that the binding nature of the obligations undertaken as a result of unilateral acts can be found in the objective principle of good faith and its more precise expression in the principle arising from it – pacta sunt servanda.

Key words: *unilateral act, good faith, source of international law, international obligation, international lawmaking, pacta sunt servanda, estoppel.*